

Ariella Azoulay **Fotografies que no es poden mostrar**

Quan s'ha entès la fotografia (com jo mateixa proposava a *The Civil Contract of Photography*¹) com un encontre en què hi ha implicats diversos protagonistes, se'n deriven un seguit de distincions pràctiques i teòriques. Permeteu-me presentar breument una d'aquesta distincions; una que rau al cor de la meua investigació actual de fotografia i drets humans, que a més va sorgir del meu interès en la reconstrucció del règim israelià a través de les fotos.² Em vull centrar en la distinció entre “la fotografia com a producte de l'acte de fotografiar, i la fotografia com un succés d'una classe especial”. La fotografia com a esdeveniment es pot produir mitjançant la mediació de la càmera o la del fotògraf. Mentre que la baula entre aquestes dues menes de successos és complexa i gens lineal, formular hipòtesis sobre la seva existència és de gran ajuda en situacions on no es troben fotografies. Quan vaig començar a usar aquesta mena de distincions en la construcció dels arxius fotogràfics, les seves implicacions, molt importants, van esdevenir patents.³

Una d'aquestes implicacions es pot il·lustrar a la categoria de “fotografies que no es van fer”, en la qual es va esdevenir un succés fotogràfic en la presència real o imaginària d'una càmera però no es va captar cap imatge del

fet en suport fotogràfic. La meua inferència és que amb la presència presumpta d'una càmera n'hi ha prou per crear un esdeveniment fotogràfic.⁴ En el continuïum que rau entre la fotografia que no es va fer i la fotografia a la vista, podem apuntar una altra categoria coneguda, la “fotografia inaccessible”, i encara una altra categoria, revelada per una sèrie de dibuixos reproduïts més avall, la “foto que no es pot mostrar”.⁵ Se sap que algunes fotos existien, però, pel motiu que sigui, s'han convertit en inaccessibles. D'altres, en canvi, poden estar a l'abast però ser de les que no es poden mostrar; o sigui, que aquells que tenen accés a les imatges poden contemplar-les però tenen prohibit ensenyar-les a ningú en públic. En aquests casos, les fotos estan “desaparegudes” i causen un forat en la nostra capacitat per reconstruir allò de què nosaltres mateixos formem part. Aquesta dada no es pot ignorar ni oblidar: al contrari, s'hauria d'estudiar i elaborar amb més profunditat.

Sí que són accessibles al públic, en canvi, una sèrie de fotos fetes a Palestina entre el 1947 i el 1950, que el 2009 vaig veure a Ginebra al Comitè Internacional de la Creu Roja (CICR). Però si algú vol “ensenyar-les”, necessita permís del CICR. I el permís depèn de l'aprovació per part del CICR de qualsevol text que l'usuari de l'arxiu vulgui escriure per acompanyar les fotos. Controlant la manera com les fotos es descriuen públicament, els sentinelles

de l'arxiu semblen autoritzats a negar als ciutadans el dret a llegir lliurement la seva història, a reinterpretar-la, compar-tir-la i imaginar un altre futur a partir de la seva observació. Amb aquest abús de poder, l'arxiu traeix la seva vocació com a institució pública i com a dipositant de documents que pertanyen al públic, encara que només sigui perquè afecten la vida de moltes persones. Com que jo vaig insistir en el meu dret a descriure la foto des d'una perspectiva civil que suspèn el paradigma nacional dels “dos bàndols” (bàsicament israelians i palestins), no em van autoritzar a mostrar-les públicament. Per això les he titulat *Les que no es poden mostrar*, per aconseguir que continuïn existint més enllà de la meua memòria. Com que les fotos no es podien mostrar però eren accessibles, hauria pogut dibuixar-les i ensenyar-ne les còpies.

Les llegendes oficials adscrites a les fotos pels responsables del CICR formen part de la violència constituent, descrita als textos que he escrit per acompanyar les fotografies en qüestió, que l'arxiu em prohibeix ensenyar públicament. És això el que Walter Benjamin defineix com a violència constituent, la violència que constitueix un nou estat d'assumpes legalment.⁶ Aquesta mena de violència va establir Israel com un Estat jueu, mitjançant l'expulsió de 750.000 palestins de casa seva entre el 1948 i el 1950, i la transformació d'aquesta expulsió en una qüestió administrativa per preservar com a tals les zones

on s'havia efectuat una neteja ètnica. Els sentinelles dels arxius del CICR que no havien aprovat la meua lectura de les fotos no tenien autoritat per censurar-me el text, però van intentar obstruir la meua interpretació negant-me el dret a mostrar els documents fotogràfics com el material en el qual jo basava la meua investigació.

Parlant d'una manera més general, aquestes fotografies que resulten "inaccessibles", "impúblicables" o, fins i tot, "no fetes", segons els sentinelles⁷ de l'arxiu, només són un producte específic de l'esdeveniment fotogràfic en el qual es van produir. Alguns esdeveniments fotogràfics es poden reconstruir a partir de testimonis orals, tal com s'ha fet en el cas d'imatges de tortura.⁸ En altres casos, tal com intento mostrar aquí, l'esdeveniment de la foto es pot reconstruir de manera que doni testimoni de l'existència de les imatges, encara que siguin inaccessibles o no es puguin ensenyar.

Gràcies a documents que vaig llegir abans de visitar el CICR, sabia que alguns representants d'aquesta organització havien estat presents en diversos indrets de Palestina on la massacre, l'expulsió i la destrucció havien estat un fet entre el 1947 i el 1950. Per això, confiava trobar fotos al seu arxiu d'una classe que no havia pogut veure als arxius sionistes. Em va sorprendre molt que només m'ensenyessin aproximadament 600 fotos, fetes al llarg d'aquells quatre anys formatius en la transformació de Palestina

com l'estat d'Israel.⁹ La majoria d'instantànies s'havien fet, aparentment, en llocs i moments en què no s'havien produït els successos catastròfics que van tenir lloc a Palestina en aquella època. Quan vaig preguntar com podia ser que el CICR tingués tan poques fotos rellevants, tenint en compte que en aquella època havia freqüentat molts emplaçaments, els treballadors de l'arxiu em van dir que no tenien més imatges i van emfasitzar que la Creu Roja era una organització neutral. No vaig comprendre si això volia dir que no adoptaven una posició en referència a les fotografies, i per tant no havia de sospitar que amaguessin material al públic, o que aquesta neutralitat es referia a les fotos en si mateixes i al que s'hi veia, i que, per tant, a la seva col·lecció no hi trobaria imatges que no fossin neutrals. (No vaig discutir amb el personal sobre el significat del concepte de *neutralitat* i el seu caràcter específic a la Creu Roja.) Després de la meua decepció inicial, vaig tornar a veure les fotos i en vaig seleccionar unes quantes dotzenes. Llavors vaig triar 25 imatges, que vaig repartir en tres grups.

El primer que vaig agafar contenia fotos que, segons les notes de l'arxiu, s'havien fet a Kfar Yona, un assentament agrícola jueu fundat a la dècada de 1920. Aquest grup de fotografies em va atreure immediatament, perquè vaig reconèixer molta gent present a les imatges (que no coneixia personalment, sinó a través

dels arxius, gràcies als meus encontres amb fotografies que havia trobat als arxius de l'Estat Israelità i havia reservat per a l'arxiu que havia creat i batejat *Constituent Violence 1947-1950* (Violència constituint 1947-1950).¹⁰

A les fotografies del CICR, els angles eren diferents, però els indrets, els esdeveniments i la gent eren els mateixos. Em va cridar l'atenció especialment el llenguatge de les notes del CICR, que descrivien una realitat diferent de la que jo coneixia a partir de la literatura historiogràfica de l'època, i pel que havia reconstruït de les fotografies que ja coneixia, a més de les anotacions que acompanyaven les fotos sobre el succés guardades als Arxius de l'Estat d'Israel. La primera dissonància entre les notes del CICR i les fotografies de Kfar Yona era en l'ús del terme *repatriació* en referència a dones, criatures i gent gran expulsats de Fureidis (a Palestina) cap a Transjordània, després que uns mesos abans els haguessin expulsat de Tantura (a Palestina) cap a Fureidis. També em van inquietar alguns termes poc o molt insultants a l'hora de descriure les imatges, com ara denominar la ciutat palestina de Ramla "zona jueva", i la facilitat amb què els conceptes accessibles de la separació ètnica servien per crear i fonamentar una realitat imposada sobre els habitants, a còpia de violència.

La terminologia militar utilitzada a les notes del CICR, en frases com ara "Una zona

on operen les forces àrabs", articulaven la divisió de la regió en dos bàndols, i esborraven diligentment un espai geocultural complex i mesclat; un espai que fins poc abans del 1947 havia inclòs relacions de veïnatge i comerç entre jueus i palestins, horts, arbres fruiters, zones comercials, organitzacions culturals i mercats. El llenguatge sona oficial, familiar, però continua sent foraster i violent en relació amb el que va passar a Palestina els darrers anys de la dècada de 1940. Vaig trigar una mica a comprendre que les categories que havien servit als representants de la Creu Roja (com ara "repatriació" per descriure la transferència de dones palestines a Transjordània), formaven part de l'argot polític europeu que s'havia creat entre les dues guerres mundials, i en l'extensió a Europa de la reubicació sistemàtica de sectors de població després del final de la Segona Guerra Mundial. La neutralitat que aquest argot utilitzat per les organitzacions internacionals proclama manifestar en el fons només reconeix i santifica el poder sobirà de les nacions-estat, en les quals aquestes organitzacions en teoria no interfereixen.¹¹ El problema amb aquest llenguatge no és el canvi veritable de categories d'una realitat política a una altra, sinó més aviat l'aplicació violenta a una realitat en la qual aquestes categories, esqueixant el comú al llarg de fronteres nacionals, eren per si mateixes un dels principals arguments de confrontació.

La majoria àrab que vivia a

Palestina a la dècada de 1940 es va oposar a la partició. Molts dels actors internacionals que van prendre part en el pla de partició, i en un moment determinat se'n van apartar (incloent-hi, per exemple, els governs del Regne Unit i els Estats Units), eren conscients que, si s'implementava, desembocaria en un vessament de sang.¹² És comú argumentar que els jueus van abraçar plenament el pla de partició per a Palestina de les Nacions Unides. En tot cas, fins i tot davant l'absència de dades (que no s'han aplegat mai) que documentin l'extensió del suport del pla de partició entre els jueus, hi ha prou informació per assegurar que no tots els jueus que vivien a Palestina i defensaven la idea d'una casa nacional per als jueus estaven a favor de la partició o d'una separació i de la neteja ètnica que inevitablement es produiria a continuació.¹³ I no és pas menys important l'esforç de col·laboració que jueus i palestins van fer en aquella època per firmar pactes civils i intercanviar promeses mútues per evitar la violència.¹⁴

L'endemà de la declaració del pla de partició de Palestina de les Nacions Unides, el novembre de 1947, els poders militars i polítics de la comunitat jueva a Palestina van emprendre una mobilització militar massiva per preparar una guerra que es presentava vital per a la supervivència, però en realitat estava dissenyada per canviar les fronteres segons el pla de partició, així com la composició de la població.

1. Ariella Azoulay, *The Civil Contract of Photography* (Nova York: Zone Books, 2008).

2. Vegeu, per exemple, l'arxiu que vaig crear a *From Palestine to Israel: A Photographic Record of Destruction and State Formation, 1947-1950* (Londres: Pluto Press, 2011). Aquesta és la traducció del meu llibre *Constituent Violence 1947-1950* (Tel-Aviv: Resling, 2009).

3. Un segon arxiu que vaig crear, *Act of State 1967-2007*, el formen 730 fotografies. Aquest arxiu es va publicar en italià com a *Atto di Stato Palestina-Israele, 1967-2007: Storia fotografica dell'occupazione*, ed. Maria Nadotti (Milà: Bruno Mondadori, 2008).

4. Vegeu l'exposició que vaig organitzar, titulada *Untaken Photographs*, guanyadora del Concurs Igor Zabel, Museu d'Art Modern, Ljubljana, abril-maig 2010.

5. Els dibuixos es van mostrar a la Triennial de París, *La Triennale: Intense Proximity*, a cura d'Okwui Enwezor, 19 d'abril - 26 d'agost, 2012.

6. Walter Benjamin, "Critique of Violence", *Reflections: Essays, Aphorisms, Autobiographical Writings*, ed. Peter Demetz, trad. Edmund Jephcott (Nova York: Harcourt Brace Jovanovich, 1978).

7. Quan vaig buscar fotografies de violacions dels anys 1947-1950, semblava que ningú n'hagués fet cap. Vaig trigar una temporada a poder reconstruir unes quantes "fotografies inexistents" d'entre les fotos existents on la violació era invisible. Vegeu el darrer capítol del meu llibre *Civil Imagination: A Political Ontology of Photography* (Verso, maig 2012).

8. Vegeu, per exemple, la reconstrucció fotogràfica de sistemes de tortura a B'tselem (Centre d'Informació Israelità per als Drets Humans i els Territoris Ocupats), "Detainees and prisoners", <http://www.btselem.org/photos/4>, fotografies 3555, 2627, 2635.

9. Vaig buscar especialment fotografies d'*expellees*, però les que em van ensenyar, més que res mostraven palestins que ja eren refugiats, com si la violència no hagués estat necessària per transformar-los a aquest estat. Els fotografiaven al seu nou lloc de residència, camps de refugiats a fora de les fronteres de l'estat d'Israel. Atès que el meu interès principal era el règim israelità i els seus sistemes d'actuació, vaig optar per no utilitzar aquelles fotos.

Al cap de poc, el poder jueu, que es comportava com un poder sobirà, va obtenir el reconeixement com a tal de molts representants internacionals que visitaven moltes àrees de Palestina, i dels representants del Mandat Britànic que, en no voler intervenir, van renegar de la responsabilitat envers la població local. La interferència militar de diversos estats en suport de la població àrab, expulsada en massa de la seva terra, va exacerbar encara més la concepció d'una realitat nova: que aquests tripijocs a Palestina eren un conflicte entre estats que calia resoldre. La violència de la neteja ètnica (l'expulsió de centenars de milers de palestins), que es va perpetrar amb la intenció de crear una majoria jueva a Palestina amb el suport de la declaració de l'estat d'Israel, es va assolir mitjançant la violència d'una "neutralitat" derivada del pacte entre nacions, que només reconeixien els representants oficials de partits acceptats com a possibles socis de tractats futurs. Així, al cap d'uns quants mesos, la població local palestina va desaparèixer gradualment de l'espai polític, i la realitat es va organitzar com un enfrontament entre dues guerrilles, en què els palestins no eren un bàndol, sinó més aviat un obstacle que calia apartar per resoldre el conflicte.

Una fotografia de l'arxiu de la Creu Roja, feta a Al-Qubab el novembre del 1948, il·lustra aquesta realitat política. En aquest moment, les cases del fons ja fa una temporada que

són buides: van conquerir la vila el juny del 1948, en van expulsar els habitants i en van enderrocar la majoria de cases el setembre del 1948 a petició de Ben-Gurion. La negociació que van sostenir "soldats jueus i àrabs", com indiquen aquestes fotos, no la protagonitzen persones indígenes, jueus i palestins; al contrari: es forja entre soldats que representen la nova sobirania jueva del país, i soldats de la legió jordana. En aquesta realitat, on la sobirania s'havia aconseguit mitjançant la violència rotunda de la deportació, termes com *transbordament* (passatge entre fronteres) o *repatriació* no són neutrals: són el llenguatge del poder sobirà que imposa la seva violència com a llei per assolir el reconeixement internacional.

Una reconstrucció com aquesta, i una lectura de fotografies com aquesta, es desplega des d'una perspectiva civil, buscant com suspendre i contrarestar els efectes del règim a l'arxiu; en aquest cas particular, amb la preservació i la reproducció de pràctiques que tenen com a objectiu la neteja del cos polític o de la població governada. A les fotografies que vaig trobar a l'arxiu del CICR, no hi havia res particularment diferent del que havia vist arreu. No n'hi havia cap especialment sensacional, comparada amb el que ja havíem vist d'aquella època. Condemnar aquestes fotos a convertir-se en un material que no es pot mostrar en públic no és un acte de censura contra un material escandalós. Resisteix

un esdeveniment fotogràfic iniciat per un discurs civil que rebutja les categories fonamentals del poder sobirà, i refusa encarnar la posició de l'espectador establerta pels arxius que es refereixen a aquestes imatges com a documents de successos pretèrits. Les operacions captades per aquestes fotos, igual com el llenguatge usat pel CICR per anotar-les, empouen d'un vincle nacional implementat en aquella època gràcies al suport de la comunitat internacional. El que presenciem no és pas una decisió sobirana del passat per abandonar la vida dels palestins revelada com un document històric a l'arxiu, sinó més aviat un succés present i continuat que ens implica a tots com a ciutadans observadors i amenaça de convertir-nos en còmplices, col·laboradors lligats al poder sobirà per administrar sectors de població contra la seva voluntat, d'acord amb les línies nacionals. Les anotacions als arxius sobirans (nacionals i internacionals) són manifestacions d'una violència constituent. Però hem de recordar que aquestes anotacions tampoc no parlen per elles mateixes; ens necessiten a nosaltres, lectors i observadors. Si no sostenim la nostra responsabilitat com a ciutadans (no com a ciutadans d'un estat, sinó com a ciutadans que comparteixen un món amb altres persones), quan participem en l'esdeveniment de la fotografia, estem preservant la llei obtinguda a través de la violència constituent. En seguir les petjades de la

violència que va transformar la història en un fet acomplert, netejant per tant la mateixa neteja ètnica i reconstruint les fotos contràries al pacte signat mitjançant les mateixes fotos a l'arxiu, es restauren les potencialitats de l'arxiu. I es genera el que Walter Benjamin va anomenar la "història incompleta",¹⁵ el potencial d'una població mesclada per limitar el poder de la sobirania nacional. Això qüestiona la iniciativa, el suport i el reconeixement de la partició nacional.

10. Aquest arxiu es va publicar recentment en anglès en forma de llibre. Vegeu la nota 2.

11. Vegeu el plantejament de Hannah Arendt sobre els milions de refugiats que van inundar Europa la primera meitat del segle XX com a conseqüència de les nacions que s'apoderaven d'estats (en part a causa de tractats entre estats sobirans que es despreuen de "minories" foranes, a Hannah Arendt, *The Origins of Totalitarianism* (Nova York: Harcourt Brace, 1975).

12. Per a més informació sobre el paradigma de la imposició dels "dos bàndols", mitjançant la categoria de "guerra", vegeu Ariella Azoulay, "Declaring the State of Israel: Declaring a State of War", *Critical Inquiry* 37, núm. 2 (2011).

13. Vegeu, per exemple, J. L. Magnes, *Palestine: Divided or United?* (Westport, Connecticut: Greenwood Press, 1947; reimpressió 1983).

14. *Potential History* es va mostrar per primera vegada a *10x10: Nineteen forty-eight*, BWA Breslau: Galeries d'art contemporani, Polònia, i es mostraran al Centre Israelità d'Art Digital, Holon, Israel, maig 2012.

15. Vegeu Walter Benjamin, "On The Concept of History", traduït per Harry Zohn, a *Selected Writings*, vol. 4: 1938–1940 (Cambridge, Massachusetts: The Belknap Press of Harvard University Press, 2003), pàg. 389-411.

No hi va haver res de casual en el fet que el fotògraf captés amb la càmera una fila de dones i criatures: aquesta era la naturalesa de la comunitat exiliada de Tantura i Fureidis poques setmanes abans, i deportada des de Tulkarem el dia que es va fer la foto. Els homes ("en edat de ser reclutats") els van arrestar i els van transferir a camps de presoners, i aproximadament un centenar (els historiadors encara discuteixen la xifra exacta) els van massacrar. Van donar permís a molts fotògrafs per anar-hi a documentar "la transferència voluntària" d'aquest miler de dones, sota els auspicis de la Creu Roja, que fins i tot va facilitar els autobusos per transportar-los bona part del camí. Malgrat l'ajuda que

rebién les dones, un dels oficials de la Creu Roja, que va oferir una descripció neutral del seu destí, no va poder evitar reflectir la desesperació que els embargava mentre desfilaven el quilòmetre i mig que els distanciava de la frontera.

I què va passar amb totes les persones que no van aconseguir portar una càrrega tan feixuga sobre el cap? I encara que aconseguissin atapeir tot un món dins el sac, n'hi hauria prou per satisfer les seves necessitats bàsiques quan arribessin al campament? I els peus descalços... quan podrien banyar-se'ls amb aigua tèbia, si al final podien, per descansar-los d'aquella marxa extenuant? I quan una noia esclatava en llàgrimes, permetien que

s'aturés l'avanç de la caravana per atendre-la, perquè rebés ajuda i atenció? Quina criatura no ploraria, si primer l'havien foragitat de casa després que el seu pare desaparegués de sobte, i ara es veia obligada a desfilat, com un adult, una distància d'un quilòmetre i mig en direcció a coses desconegudes? El tornaria a veure mai, el seu pare? Com podria entendre la desaparició de tots els homes de la comunitat? Els van donar cap explicació? O era una qüestió supèrflua?

Kfar Yona. Rapatriement de 1,200 civils arabs. 1949.

V-P-PS-N-00004-2679

El destí d'aquestes dones va quedar segellat durant unes quantes dècades després que les transportessin fins aquí en autobusos, i que travessessin aquesta tanca de filferro prim. De les 2.000 dones destinades a la "transferència" a través d'aquesta mena d'expulsió, acompanyades "per voluntat pròpia", unes 800 van negar-se a ser evacuades malgrat les amenaces de les forces jueves respecte al que els esperava.

A causa de l'experiència pròpia de les setmanes prèvies, aquelles que van firmar un acord per abandonar la casa pròpia a canvi de la promesa d'un salconduit aparentment preferien allunyar-se de les forces jueves a qualsevol preu. Fins ara, no s'ha efectuat cap investigació sobre la connexió entre la decisió de

marxar i si una de les persones que estimaven havia estat assassinada a Tantura. A l'arxiu de l'estat d'Israel, les fotos del mateix esdeveniment estan classificades sota l'anotació "Dones àrabs de Tantura marxant cap a Jordània".

Com va trobar el seu lloc el terme repatriació o la descripció d'aquesta situació? A quina terra les repatriaven, exactament, a les dones palestines, mentre les conduïen a través de les fronteres del nou estat acabat de fundar? El mukhtar (cap) de la vila de Fureidis, dret en primer terme a l'esquerra, que es va veure obligat a participar en aquesta deportació, podia començar a imaginar-se que, a partir d'aquell mateix dia, els palestins romanents i els palestins deportats quedarien

configurats en dos grups polítics separats, amb identitats i característiques distintes? Si la Creu Roja, o alguna altra organització amb més càmeres, hagués estat present en totes les operacions de deportació, podríem veure aleshores també la meitat de la població, com a mínim, negant-se que la deportessin? És aquest, el motiu pel qual les càmeres i les organitzacions humanitàries es van quedar a distància de les escenes de deportacions massives, amb centenars de milers d'éssers humans, de les quals no tenim ni una sola fotografia?

Kfar Yona. Rapatriement de 1,200 civils arabes. 1949.

V-P-PS-N-00004-2673

Uns quants metres més i podran recobrar l'alè després d'una marxa extenuant, i els autobusos de la Creu Roja els transportaran des de la frontera fins a Nablus o Hebron, on estaven en procés de construir un campament de refugiats, i on encara viuen actualment.

En aquesta "deportació model", a la qual van convidar molts fotògrafs perquè la cobrissin, les dones expulsades de Tantura, que havien retingut un mes a Fureidis, ara les deporten a Tulkarem.

Per què anomenaven aquestes dones, que fins poques setmanes abans vivien a casa seva a Tantura, "retingudes per una força jueva", quan en realitat havien buscat refugi a la vila àrab de Fureidis, a Palestina? I per què la seva expulsió de

Fureidis es va descriure amb expressions com ara "abandonar una àrea jueva"? No és pas menys empipador el fet que els requerissin firmar una declaració per acceptar la partida per voluntat pròpia, però encara ho és més saber que els jueus que obligaven els deportats a firmar aquestes declaracions començaven a creure-se-les. Fins a quina escala van contribuir les organitzacions internacionals, entre les quals la Creu Roja, a la "repatriació" d'aquesta població? Podia haver-hi cap lloc més adequat per a qualsevol població que la seva pròpia casa?

Région de Tulkarem. Transfert de 1.100 femmes, enfants et vieillards d'origine palestinienne d'une région occupée par les forces israéliennes. Ils rejoignent la zone contrôlée par les forces arabes près de Tulkarem. 18/06/1949.

V-P-PS-N-00004-2674

Els 1.200 palestins descrits com una partida camí de Transjordània en realitat no són benvinguts a la seva terra, sentenciats a no tenir cap casa, privats de la comunitat pròpia, convertits en el que internacionalment es coneix com a "apàtrides": refugiats que truquen a la porta d'altri.

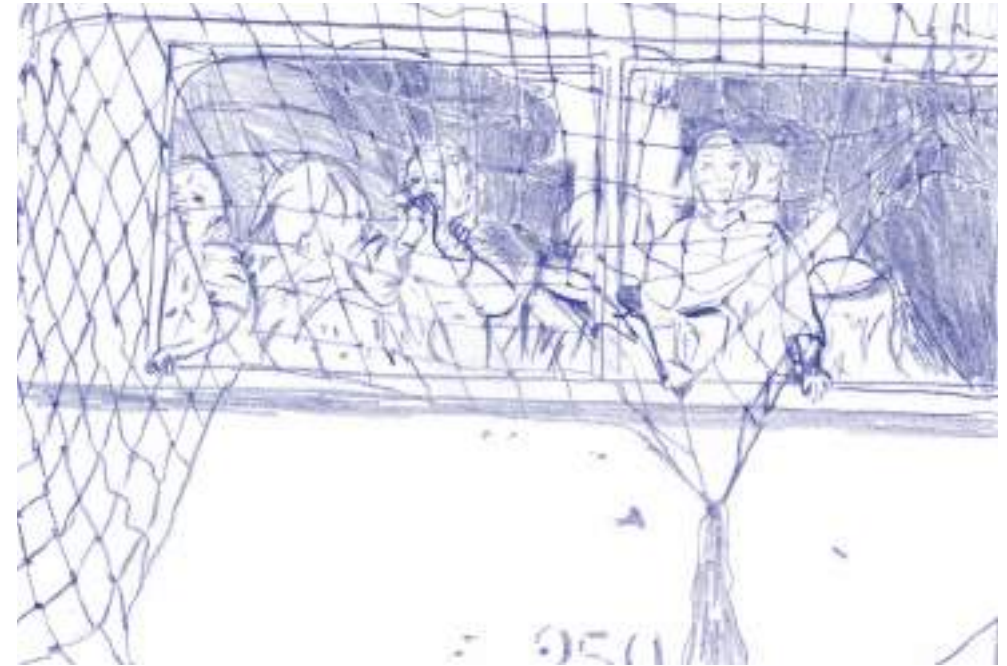
Per què cap fotògraf i cap arxiu no declaren posseir una foto d'una deportació? És perquè hi ha molts oficials que compten els refugiats un per un, en comproven el nom a les llistes, els toquen suaument a les espatlles (per donar ocasió de fer una foto) i els fan semblar ciutadans valuosos?

I si avui trobéssim les llistes, hi hauria cap possibilitat de formular un requeriment oficial en nom dels deportats per

protestar pel fet que les seves firmes com a "deportats voluntàriament" les obtinguessin a través de l'engany, amb coaccions i amenaces?

Kfar Yona, 1ère ligne juive. Le contrôle des listes par le délégué du CICR, le doyen du camp et le chef de secteur juif. 1949.

V-P-PS-N-0004-2675

Les dones assegudes a l'autobús es giren d'esquena a l'exterior que les ha rebutjat, i les criatures, com angelets de la història, tenen els ulls i la boca oberts de bat a bat i les ales esteses. On nosaltres veiem una cadena d'agents, forasters i internacionals, guerrers i fotògrafs, les criatures veuen una sola catàstrofe, que provoca tothom qui els envolta. Aquestes expulsions les va presenciar molta gent (la multitud de conductors que els transportaven en autobusos, els habitants jueus de Kfar Yona que omplien les ampolles d'aigua de les dones, els representants internacionals que ajudaven les forces israelianes...), sense comprendre que en realitat veien persones en plena deportació. Això almenys és

el que es pot inferir dels seus informes als butlletins de la Creu Roja o a la premsa local.

Què sostenia la dissonància entre el que els fotògrafs, els arxivers que classificaven les imatges i altres espectadors veien i com ho conceptualitzaven? Eren les anotacions el que produïa la dissonància entre "criatures" i "internes" de manera conscient i intencionada? Potser el qui les escrivia volia expressar així una objecció enfront de la classificació i selecció d'éssers humans, de tal manera que els segellava el destí? O bé indica una acceptació automàtica de l'argot oficial del nou règim, gràcies al que aquestes dissonàncies aconseguïen difuminar, que tractessin els palestins com si fossin transferibles?

Enfants à bord d'un autobus conduisant les internés civils à Kfar Yona le jour du rapatriement. 1949.

V-P-PS-N-0004-2676

Evacuació "voluntària"

La figura elegant d'aquest ancià apareix una vegada i una altra en fotografies alienes. El seu refús a acceptar la deportació amenaçava d'espatllar l'espectacle dels que "marxen per pròpia voluntat". A totes les fotos on surt, s'hi veuen representants de diversos grups gesticulant al seu voltant, maldant per trobar les paraules i els gestos adequats per convèncer-lo que accepti el seu destí, i abandoni la casa natal per voluntat pròpia, per dir-ho així.

Què va sentir el representant de la Creu Roja quan parlava amb aquest ancià? Què va passar entre el moment de fer la foto fins que va acabar arxivada, que l'home es va convertir en un "presoner de guerra" (tot i que no l'havien capturat

amb els homes més joves i li havien permès quedar-se amb les dones i la canalla)? Parlava sincerament, aquell ancià rebel? Els deia què en pensava de debò, dels seus actes? Entenien el seu llenguatge, els seus interlocutors? I els seus arguments? Va transmetre les paraules de l'ancià amb precisió, l'interpret, o va preferir estalviar als deportadors els renecs i les abominacions?

Kfar Yona, premières lignes juives. Un ancien prisonnier de guerre est interrogé en présence d'un délégué du CICR.

De gauche à droite: commandant du secteur juif; ancien prisonnier de guerre; capitaine commandant du secteur irakien (portant un casque); autre capitaine irakien; Jean Courvoisier, délégué du CICR.

V-P-PS-N-00004-2677

Evacuació "voluntària"

L'home jove espatlla l'ordre de les coses. A menys que tingués problemes per caminar, no se'l veuria entre els més grans, les dones i la canalla, sinó que seria un presoner més en un dels campaments improvisats.

Tenia alguna discapacitat i per això no el van empresonar juntament amb els seus conciutadans, o va quedar ferit en els terribles esdeveniments de Tantura, i per això es va escapar del captiveri?

Région de Tulkarem, 60 km de Tel Aviv. Transfert de 1100 femmes et enfants—rendus par les autorités juives à la zone arabe. De délégué CICR accompagnant le cortège. 1948.

V-P-PS-N-00041-04

Evacuació d'una "zona jueva" a una "zona àrab" (Ramla-Ramallah)

La roba de les persones que surten en aquesta sèrie no sembla adequada per a la calor terrible del juliol del 1948, quan van deportar desenes de milers d'habitants de Ramla. No hi ha registres de la deportació que mostren aquestes sèries fotogràfiques (algunes de les quals es guarden a l'arxiu amb la nota "23 de novembre del 1948" i d'altres simplement amb l'any 1948). Aparentment no existeixen als annals de les deportacions. De fet, que algunes fotos mostrin només l'any imprès al butlletí de la Creu Roja com si fossin de novembre ens permet assumir que les van efectuar totes el mateix dia de novembre. Potser aquesta deportació va precedir la declaració d'alto el foc per part del Consell de Seguretat el 16

de novembre, ja que, després, els "presoners de guerra" en teoria els intercanviaven, i els ferits i malalts els evacuaven. Per això, també en aquest cas, l'anotació de la Creu Roja descriu aquesta deportació com una "transferència" i una "evacuació" d'un contingent de població de ferits i malalts. No hi ha dades ni proves ben ordenades sobre la manera en què aquestes categories es van redefinir i utilitzar per tal de justificar la deportació de més i més milers de persones a les quals, en principi, van permetre quedar-se a Ramla i Lod després de la deportació de 60.000 persones el juliol d'aquell any.

Què els pregunta? Què apunta, ell, del que diu ella? Només ho fingeix, o es creu de debò que la

informació escrita "se la mirarà algú"? Aquest fotògraf de la Creu Roja, és conscient dels buits que veu entre l'evacuació tranquil·la que contempla amb els seus ulls i les històries d'horror que deu haver sentit sobre els expulsats de juliol, el robatori de les seves llars i el saqueig de les seves propietats? S'adona, el fotògraf (que va fer aquesta foto pocs anys després de la Segona Guerra Mundial), del significat d'aquesta imatge sobre una evacuació de la població ordenada i aparentment tranquil·la? És conscient de ser testimoni de la destrucció de tot un món?*

Ramleh. Transfert de civils arabes sous les auspices du CICR. En attendant l'arrivée du convoi. 1948.

V-P-PS-N-00068-00A

Evacuació d'una "zona jueva" a una "zona àrab"

Arran de les històries esgarriades sobre les penúries i sofriments dels deportats de Lod, que van haver de caminar tot el camí fins a Jordània el juliol d'aquell any sense provisions, les forces jueves només van permetre que fotografiessin les deportacions efectuades amb vehicles. Tenint en compte la quantitat d'autobusos i camions, és obvi que això no és l'evacuació d'unes quantes persones ferides, sinó una "minideportació" d'uns quants centenars, com a mínim.

Per quin motiu els autobusos transportaven els palestins tapats darrere de peces de lona opaques? Què i qui és el que no havien de veure els deportats? Per què no són els deportadors mateixos els que s'amaguen

darrere de lones opaques? Per què no fan ni el més mínim esforç per ocultar les seves accions? Amb el paraigua de la Creu Roja n'hi ha prou perquè els mateixos deportadors no captin amb els ulls l'autèntic significat de les seves accions?

Ramleh. Transfert de civils arabes sous les auspices du CICR. 1948.

V-P-PS-N-00068-21A

Evacuació d'una "zona jueva" a una "zona àrab"

Els homes i les dones reunides a la plaça del Poble semblen persones que s'han mudat amb tota cura. No hi ha cap senyal de precipitació en els deportats del juliol del 1948. Si no en coneguéssim les circumstàncies, podríem suposar que s'han reunit per filmar la burgesia de Ramla. Sabates maques d'ant, faldilles i jaquetes de tweed, colls de camisa emmidonats i pentinats de gala: tot del millor gust i a l'última moda. La barreja de dones i homes que es veu aquí és atípica de les fotografies d'aquella època, perquè la majoria denoten el timbre de la separació que van imposar les forces jueves entre la població palestina (mentre als "homes en edat de reclutament" els separaven dels altres i els enviaven a camps de presoners).

Per què hi ha homes per sota dels cinquanta anys (o sigui, "l'edat de reclutament") presents en aquesta foto? Potser ja s'havien passat setmanes o mesos en camps de presoners i els havien alliberat exclusivament per intercanviar-los per "presoners de guerra", en algun menyspreable tracte d'alguna mena? O bé podem assumir (tenint en compte el vestuari de moda i de mudar, en comparació amb els deportats del juliol del 1948) que eren membres de la classe alta amb influència que podien resultar útils, i per això els van permetre quedar-se?

Ramleh. Transfert de civils arabes sous les auspices du CICR. En attendant l'arrivée du convoi.

V-P-PS-N-00070-34A

Evacuació d'una "zona jueva" a una "zona àrab"

Les cases boniques que es veuen al fons, els residents ja les van evacuar al juliol. Entre aquell moment i la seva assemblea aquest matí, a la plaça, esperant la deportació, vivien sota sostres improvisats. Ramla, tal com la coneixien, no seria mai més la mateixa. Primer la van buidar gairebé del tot d'habitants i es va convertir en una ciutat fantasma, i després la van poblar de jueus. Els pocs àrabs que s'hi van quedar trastocaven la neteja ètnica fins al punt que també els van haver de deportar. Si el fotògraf hagués fet unes quantes passes enrere amb la càmera, hauríem pogut establir amb més precisió si aquell matí els deportats eren 300, 400 o potser 800.

Quantes persones van deportar el 23 de novembre del 1948? I per quin motiu no n'ha quedat cap constància a l'arxiu escrit, d'aquest fet? És possible que, en 62 anys, no ho hagi investigat ningú, i ni tan sols aparegui mencionat a les cròniques de la deportació? Com pot ser que la separació entre àrees i poblacions (jueus i àrabs, respectivament) es convertissin en un "fet natural" en tan poc temps? És aquesta, de debò, l'única manera de descriure la realitat, la divisió d'éssers humans segons les categories ètniques, i separant-los entre ells en pro d'uns arxius ben endreçats en l'ordre mundial configurat entre les dues guerres mundials? On eren els homes justos de Sodoma, quan havien d'esgaripar amb l'alarit

que no està condicionat per la nacionalitat? No haurien d'haver plorat aquell esclafament del dret de residència?

Ramleh. Transfert de civils arabes sous les auspices du CICR. En attendant l'arrivée du convoi. 1948.

V-P-PS-N-00070-33A

A la dreta, es veu el pati on es reunien tots. En aquesta zona, aparentment, s'inspeccionaven els efectes personals i les distintes classes d'equipatge. Ella manté la postura, i insisteix en la seva elegància, a pesar d'aquesta situació humiliant i vexant. Amb sabates de mudar de taló alt i un vestuari que no lliga amb una deportació, encara que la facin amb vehicle, hom creuria que aquesta dona i la seva filla esperen que les portin a unes vacances a l'estranger.

Hi ha empaquetat el televisor, dins d'aquesta caixa, com diuen les lletres de sobre? O bé hi ha guardat els efectes personals? Quants aparells de televisió hi havia en aquella època a Palestina, i de quins països

reben emissions? L'autobús la duria a Jordània o només fins a la frontera nova, on hauria de canviar d'autobús? Va trobar aixopluc a Ramallah, una ciutat de 4.000 habitants que al cap de pocs dies ja havia absorbit desenes de milers de refugiats, o bé també la van obligar a buscar refugi en un bosc obert o als corredors d'un edifici públic?

Ramleh. Transfert de civils. En attendant l'arrivée du convoi. 1948.

V-P-PS-N-00068-11A.

Evacuació d'una "zona jueva" a una "zona àrab"

Exceptuant un parell de cotxes d'aquest tipus, aquí els únics vehicles autoritzats són els autobusos militars i els camions de la Creu Roja. Per tal de mantenir-los "fora de la zona de danys" (la deportació en si mateixa segurament no la definirien com a "danys"), aquests vehicles també s'afegiran al comboi després de lligar-hi una bandera blanca amb la Creu Roja. Aquestes són les últimes hores de la barriada que es veu al fons. Ramla ja no serà mai més el que era.

Quan van començar a denominar Ramla "zona jueva"? Els oficials de la Creu Roja no sabien que Ramla era una vila àrab florecent, o bé la neutralitat de la qual tant presumeix aquesta organització els va

obligar a acceptar com un fet establert la manera en què un dels dos bàndols imposava la partició a la terra i als seus habitants? I els soldats jueus, què van explicar a la família quan van tornar a casa aquell vespre, o uns dies més tard? Van comentar que s'havia produït una deportació, i que l'havien perpetrat ells personalment? O potser només van remarcar que havien ajudat els àrabs que casualment eren en una "zona jueva" a recuperar el lloc que els pertocava en una "zona àrab", entre altres persones àrabs com ells? I amb quina rapidesa ho van oblidar? El cotxe negre, el van enviar allà especialment per portar els notables a un lloc segur? I, parlant de tot, com es va establir la desigualtat en el context de la deportació?

Ramleh. Préparation du convoi de civils arabes transférés de Ramleh en zone juive vers Ramallah en zone arabe en passant par Latroun. 1948.

V-P-PS-N-00068-26A

Evacuació d'una "zona jueva" a una "zona àrab"

Aquestes persones deuen ser els pocs malats i ferits que van donar una "justificació moral" als ulls dels que la van perpetrar. Ningú sap la quantitat de gent deportada en aquest cas, ni si de veritat calia evacuar-la per qüestions mèdiques. Segons les dades de la Creu Roja, que coneix tothom, en aquella època "els hospitals jueus" oferien una atenció assistencial més bona que els "àrabs".

Què pregunten? Els han fet cap promesa sobre la seva propietat? Els també han de signar una declaració afirmant que marxen de casa "per voluntat pròpia"? Hi ha almenys una sala on poguessin negociar les condicions? Els van permetre emportar-se les seves pertinences? I la indemnització pels

habitatges? I el sofriment? I, en cas negatiu, sobre el tipus i el caràcter del transport, almenys?

Ramleh. Transfert de civils arabes sous les auspices du CICR. Car pour le transport des personnes malades. 1948.

V-P-PS-N-00068-24A

Tot i que el senyal està plegat per la meitat, és obvi que diu "transport especial". No hi ha dubte que la deportació de la gent expulsada de casa seva, encara que els perpetradors no la defineixin com una "deportació", és especial de totes totes.

Al marge dels malalts, els ancians i els necessitats, als quals van aixoplugar tots junts en un emplaçament, on van permetre que s'instal·lés la població sana els mesos que van transcórrer entre el moment en què van ocupar la ciutat i el dia en què van deportar bona part dels seus habitants? Els van deixar presoners a casa seva o, igual com els ancians i els necessitats, els van concentrar tots en un lloc? Aquest vell era capaç de comprendre que

aquest viatge a Jordània era diferent de tots els anteriors, i que aquesta vegada no podria tornar? Era capaç d'imaginar-se que aquest viatge als país veí era un camí només de sortida i que, a partir del moment en què travessés la frontera, seria una frontera sense retorn?

Ramleh. Préparation du convoi de civils arabes transférés de Ramleh en zone juive vers Ramallah en zone arabe en passant par Latroun. 1948.

V-P-PS-N-00068-28A

Potser un dia, en un arxiu local, es trobarà un document firmat per un oficial que expliqui les instruccions que va donar als seus subordinats per escorcollar les bosses dels deportats.

Fins i tot en el cas que es trobi un document així, podria arribar a justificar les imatges que veiem? Pot ser que els soldats jueus que escorcollen aquestes bosses tinguessin por que els deportats "robessin d'amagat" les seves propietats? Què esperaven trobar-hi, exactament? Es van estalviar el saqueig, aquests deportats de novembre, després de la condemna pública del saqueig de joies i articles valuosos infligit als deportats del juliol? Amb aquesta "inspecció ordenada" n'hi ha prou perquè oblidin el

robatori de les cases? O s'havia aconseguit l'acord de marxar a canvi d'una petita compensació per la propietat, sempre que l'abandonessin?

Ramleh. Transfert de civils arabes sous les auspices du CICR. Contrôle des bagages en attendant l'arrivée du convoi. 1948.

V-P-PS-N-00068-06A

Maletes, caixes, bosses i carteres apilades sobre el sostre de l'autobús. Però, per moltes que n'hi hagi, en comparació amb el que van permetre que s'emportessin els deportats de Tantura, aquests van haver de cedir la casa i la majoria de les possessions igualment.

Quanta gent van traslladar "d'un costat a l'altre"? Els van fer firmar un document per declarar que aquest trasllat s'efectuava "per voluntat pròpia"? Què van rebre, com a remuneració, si és que van rebre res en absolut? Suposem que, per un moment, assumim que van marxar "voluntàriament": tenien cap altra opció? L'acord que els van imposar (violentament, mitjançant el terror i la intimidació), no ens permet dir clarament que això que veiem

amb els nostres propis ulls és una deportació? Potser alguns van preferir traslladar-se a una ciutat àrab, en comptes de continuar vivint sota un govern jueu que havia destruït el teixit de la seva existència. Qui decidia aquest trasllat, i qui eren els "bàndols" que ho van pactar? I per què no hem sentit mai la seva veu fins ara?

Ramleh. Chargement des bagages sur un autobus faisant partie du convoi de civils arabes transférés de Ramleh en zone juive vers Ramallah en zone arabe en passant par Latroun. 1948.

V-P-PS-N-00068-29A

A Latrun els deportats van canviar d'autobús, probablement. Aquells que van transportar els deportats de Ramla no podien dirigir-se d'aquí a Ramallah. Per tal d'estabilitzar la separació entre la "zona jueva" i la "zona àrab", calia establir una "zona de seguretat", com les que s'establien a les guerres europees. Va ser així com Palestina, on els habitants palestins i àrabs per igual tenien per costum viatjar lliurement entre Jaffa i Amman (Jordània), Natzaret i Alep (Síria) i Tel-Aviv i Beirut (Líban), aquesta Palestina gairebé sense fronteres va desaparèixer d'una sola tacada de l'espai geogràfic i cultural del qual formava part, i els seus habitants, als quals van deportar d'un costat a l'altre de la nova frontera imposada a

la regió, igual que a Europa. *Va ser aquest, el final d'un procés de separació ètnica ostentament perpetrat sense cap preocupació per "la salut de la població"? Quantes persones malaltes i ferides s'havien hospitalitzat a Ramla, en aquell moment? A qui calia incloure en aquesta població "malalta"? Qui sostenia l'economia de la deportació? Qui subministrava els mitjans físics per dur-la a terme? I qui coordinava les diverses organitzacions que en formaven part?*

Latroun. Transbordement entre les lignes du convoi transférant les civils et les malades arabes de l'hôpital de Ramleh en zone juive à Ramallah en zone arabe.. 23/11/1948

V-P-PS-N-00069-01A

Evacuació d'una "zona jueva" a una "zona àrab"

Aquesta foto, feta també el novembre del 1948, aparentment no pertany a la sèrie de la deportació de Ramla. El punt de sortida d'aquella deportació havia estat Latrun, mentre que aquí és Al-Qubab, la vila que fa aquesta funció. Els habitants d'Al-Qubab ja els havien deportat uns quants mesos abans, i, al novembre, Ben-Gurion ja havia ordenat la demolició de la majoria de les cases del poble. Sembla molt probable que la "minideportació" que documenta aquesta foto també es produís a continuació de la declaració d'alto el foc per part del Consell de Seguretat, com un apèndix per "enllestir la feina" de la neteja ètnica de Palestina.

Qui són aquests deportats i de quin poble venen? El comboi d'autobusos s'allarga més enllà del marge de la foto? Van demanar als deportats que es possessin americana? O potser aquesta roba formal els fa una mica més suportable encaixar l'horror en què prenen part?

El Qubab. Des délégués du CICR accompagnent le transfert de civils arabes. 11/1948.

V-P-PS-E-00087

Evacuació dels "ferits i malalts" (Tel-Aviv-Jaffa)

Aquestes sis fotografies documenten fets distints esdevinguts entre el 1948 i el 1949. Tot i que no tinc informació detallada sobre cap cas en concret (més enllà de les anotacions a l'Arxiu de la Creu Roja), la seva manera de fer comuna és relativament fàcil de detectar, perquè es basa en un patró semblant repetit en molts llocs, tal com he mostrat en l'anàlisi de les fotos de Ramla (novembre del 1948). El patró al qual em refereixo és el de completar la separació ètnica de les poblacions àrab i jueva. Tenint en compte que aquesta separació es va produir arran de la deportació de la població palestina efectuada per la població jueva, seria més ajustat descriure aquest patró com "completar la deportació".

A l'arxiu, aquesta manera d'actuar es descriu en relació amb la motivació evident dels agents que formaven part de l'evacuació en curs: "El trasllat dels ancians, els malalts i els ferits palestins de Tel-Aviv a Jaffa".

En l'evacuació que va precedir l'ocupació de Jaffa (per exemple, el febrer del 1948), no es pot observar un presagi de la deportació a gran escala que s'havia de produir després d'aquella ocupació? Sense dubtar dels motius dels representants internacionals que prenién part en l'evacuació, caldria insistir a preguntar si els ferits havien rebut un tractament tan llastimós a la "zona jueva" (on hi havia casa seva), que es trobessin en perill de mort i se'ls hagués

de dur precipitadament a la "zona àrab" per rescatar-los? Quina va ser la contribució de l'evacuació justificada (fossin "raons morals" o "necessitats mèdiques") al projecte de deportació de centenars de milers de dones i homes palestins?

Transfert de vieillards et blessés arabes de Tel-Aviv à Jaffa. Été 1948.

V-P-PS-E-00067

Evacuació dels "ferits i malalts"

Tel-Aviv. Opération de transfert d'une femme blessée arabe vers Jaffa.
05/1948. V-P-PS-N-00070-06A

Evacuació dels "ferits i malalts"

Entre Tel-Aviv et Jaffa. Dans le no man's land, passage d'une ambulance juive
dans une ambulance arabe. 06/02/1948. V-P-PS-N-00070-07A

Transport de vieillards et de blessés arabes vers Jaffa, avant son occupation par les troupes juives.
08/1948. V-P-PS-N-00070-05A

Jaffa. Devant le siège de la délégation, une ambulance du Magen David Adom va
emmène deux vieux arabes et enfants en territoire arabe. 1948. V-P-PS-N-00041-2405

*Jaffa. Devant le siège de la délégation,
une ambulance du Magen David
Adom va emener de vieux arabes et
enfants en territoire arabe. 1948.*

V-P-PS-N-00069-35A

FUNDACIÓ ANTONI TÀPIES

Patrocinadors institucionals

Patrocinador de l'exposició

Co-funded by the Creative Europe Programme of the European Union

ACS - From Conflict to Conviviality through Creativity and Culture

Col·laboradors

ENATE

